

Ne kadar da kolay Schliemann oluyorlar

HEINRICH Schliemann malum, yoksul ve okul göremeyen zeki bir çocuktur; hem zengin oldu hem de kendini yetiştirdi. Tarih öğrendi, klasik dilleri öğrendi ve akademisyen olamayan basit insanların ödülü oldu, bir efsanedir denen Troia'yı buldu. O günden beri Avrupa'da Schliemann taslakları hep çıkar ama o kadar... Mesela bunlardan bir tanesine 10 sene evvel Nemrut Adıyaman'da kazı yapmak için izin isterken rastlamıştık. Garip bir Hollandalıydı. Öte yandan Schliemann, Troia'yı buldu ama arkeoloji tarihinin de en berbat kazısını yaptı.

İki tane belgeselci, bir-iki iyi niyetli ve dinamik, amatör dalgıç, zevahiri kurtarmak için bir-iki de profesyonel dalgıç bulmuşlar; televizyonda demeç veriyorlar. 1700 yıllık sırların ve efsanelerin güya peşine düşmüşler. Vay vay! (Ayasofya'nın tarihi henüz 1500 sene olacak, hazırlığa girişmeyi unutmayalım.) Ayasofya zeminindeki 283 metrelik tünellerde girilen keşif turunda, 13. yüzyıldan önce gömülen çocuk aziz Antinegenos ve ondan iki yüz yıl sonra Patrik Athanasius'a ait olduğu sanılan kemikler ve mozaikler de bulunmuş (!). Biz neymişiz; Hıristiyan hagiografisini bile altüst ettik. Ekümenik patrikhaneye iş kalmayacak. O bir yana, benim çok iyi tanıdığım Kültür Bakanlığı; "Ayasofya'nın civarına umumi

helalar yaptırmadan evvel, Ayasofya, Binbir Direk ve Topkapı arasındaki sarnıç ve tünellerin bir haritasını ve ölçümünü yapalım" ikazına bile aldırılmazken bu becerikli adamlar bu Ayasofya'nın temellerinin dehliz uzunluğunu nasıl ölçmüşler hayret ettim.

Reklam kokulu sözde araştırmalar

Istanbul Teknik Üniversitesi'nden Doç. Çiğdem Özkan Aygün ve ekibinin Ayasofya'nın altındaki dalma araştırmalarının tetkiki bakanlık tarafından hem izin verilip hem engellenirdi. Bizzat şahidiyim. Bu beylerin de o işte dahli var mı bilmiyorum ama iddialarına göre ilmi araştırmayı bunlar yapıyorlarmış. 1940'larda o zamanki müdür Feridun Dirimtekin'in bulduklarına da bunlar sahip çıkıyorlar. (Anlaşılan

üniversiteler de önce bunların icazetini alacak.) Çiğdem Hanım ve ekibinin ciddiyetini bizzat Topkapı dehlizleri ve sarnıçlarını çalışmalarını izinlendirip belgeledikten (ve bunlar yurt dışında da yayınlandı) daha iyi gördük. Amaçları sadece dehliz ve sarnıçların fiziki konumlarını tespit edip harita çıkarmaktır.

Bu beyler başka; Hürriyet'in pazar ekine bakılacak olursa dehlizlere girmeyecek ebatta tüplerle sık fotoğraflar da alınmış. Dehlizlerde bir de İngiliz asker mataraları bulmuşlar. Bir tarih dergisi ve televizyonda belirttikleri; "neler bulduk, ne sırlar var" havası bana doğrusu hiç de inandırıcı gelmedi. Ayasofya üzerindeki reklam kokulu bu sözde araştırmaların mali hedeflerini hiç tartışacak ve araştırarak değilim; fakat abide üzerindeki tasarruflara dikkat etmek herkesin görevi olmalıdır. ■

Istanbul Teknik Üniversitesi'nin arkeolojik yüzey araştırması.

Çalışmalarda Doç. Dr. Özkan Aygün ve ekibi görev aldı.

"Ayasofya'nın civarına umumi